

Jimo Jarmuscho kino atodangos — p. 4

Sugrįžimas namo – į Egiptą — p. 6

Mindaugo Nastaravičiaus poezija — p. 7

Durbės mūšis – prieš 750 metų — p. 10

Nenoriu niekam patikti

ANDRIUS MARTINKUS

Aš didžiuojuosi Lietuvos Katalikų Bažnyčia. Ji – vis dar laisva. Man gaila, kad savo pasididžiavimą esu priverstas reikšti gana liūdnomis aplinkybėmis. Tačiau kaip tik šiomis dienomis Bažnyčia išlaikė sunkiausią egzaminą *santykių su pasaulietine valdžia srityje*. Sunkiausią – per dvidešimt Nepriklausomybės metų. Išlaikė geriau negu Lenkijos Bažnyčia, „išsileidusi“ prieštaringai vertinamą LK į Vavelį ir iš tikrųjų suskaldžiusi religingesnę nei Lietuvos Lenkijos visuomenę. Man keista, kai Lietuvoje kalbama apie kažkokį „skilimą“. Jokio skilimo tarp tikinčiųjų nėra. Skilimas yra tarp tų, kurie vaikšto į bažnyčią, ir tų, kurie į ją nevaikšto, o eskaluoja tą skilimą tie, kurie Bažnyčios nekenčia. Mirė žmogus. Mirė vienas iš Nepriklausomybės architektų. Mirė AMB. Nenoriu spėlioti, koks būtų Bažnyčios hierarchijos santykis su kito Nepriklausomybės architekto (o jų buvo tikrai daugiau nei du) – tarkime, VL – kūnu. Norėčiau, kad prezidento atvejis taptų nuolat pasikartojančiu precedentu – bent jau tol, kol žmonės it žiurkės bėgs iš šito skęstančio laivo. Kol kas bėga. Gelbėja kol kas dar vienus liekniausių ir trumpiausių (bent jau vyrų) „civilizuotame“ – daug kartų grįšime prie šios pasibjaurėtinos sąvokos – pasaulyje gyvenančių kūnų. Nesakau, kad gerai daro. Esu tvirtas „dvigubos pilietybės“ – šios lavono gaivinimo priemonės – priešininkas. Tėvų žemės išsižadėjimas liudija, kad kažkas blogai ne vien kūnui, bet – dar labiau – sielai. Bažnyčios darbas pirmiausia yra rūpintis sielomis. (Aišku, iš tikrųjų yra sudėtingiau, ir ŠA puslapiuose, regis, būtų galima leisti sau pakilti virš tokių banalybių. Tačiau šis rašinys yra inspiruotas kol kas vis dar populiariausio Lietuvos dienraščio žurnalistas radijo komentaro. Todėl noriu išlaikyti savotišką mentalinį „aukso vidurį“ tarp ŠA ir LR auditorijų – pastarajai teiginys, kad „Bažnyčios darbas pirmiausia yra rūpintis sielomis“, nėra toks jau savaime suprantamas.) Jokiū būdu nenoriu pasakyti, jog Lietuvos Katalikų Bažnyčia padarė viską, kad išgelbėtų sielas tų, kurie išduoda savo Tėvynę, dezertyrų sielas. Tačiau visiškai atsakingai pareiškiu, kad „civilizuoto“ pasaulio vyriausybės labai trukdo Bažnyčiai gelbėti žmonių sielas.

Žinau, kad labai daug kam nepatiksiu. Ir tegul. Su kiekviena pastraipa it lukštai nuo svogūno tekrenta manimi besipiktinančiųjų gretos. Galų gale lukštais galima dažyti velykinius kiaušinius – Lietuvoje, regis, Velykų prasmė susiaurinama iki kiaušinio. Aš – svogūnas. Man ne gėda išduoti šitą paslaptį šalyje, kurioje pusė rinkėjų buvo išvadinti „runkeliais“. Turbūt nereikia nė sakyti, kad šita definicija buvo paleista į apyvartą tų, kurie save laiko „civilizuotais“ žmonėmis.

Aš nesu „civilizuotas“ žmogus. Aš, pavyzdžiui, nesu prantu, kaip galima „civilizuotai“ *išsituokti*. (Viena lietuviška firma skelbiasi esanti „skirybų lyderė pasaulyje“.) Atleiskite urviniam žmogui, bet man atrodo, kad po skirybų visiems dramoms dalyviams *turi būti blogai*. Tiesiogine, o ne komedine, „psichologinių“ laidų vedėjų uzurpuota prasme. Daug normaliau yra tuomet, kai buvę sutuoktiniai nutraukia bet kokius ryšius, negu tuomet, kai X vaikšto pas buvusį partnerį Y ir, gurkšnodamas kavute, kartu su naujuoju Y partneriu Z aptarinėja vaikų (iš santuokos su Y) auklėjimo reikalus. Fu. Daug normaliesnis yra DK atvejis. Naujausioje Tado Blindos istorijoje lietuviai sugeba išvelgti viską, išskyrus tai, kas normaliam (t. y. „necivilizuotam“) žmogui

yra akivaizdu, – skirybų bjaurastį. Bet tegu nesidžiaugia kunigai ir kitokie „tamsybininkai“ bei „progreso“ priešai! Klius ir jiems. (Tiesą pasakius, po to, ką parašiau apie skirybas, manau, rizikuoju nepatikti ir kai kuriems – nesveikai „civilizuotiems“ – kunigams.)

Bažnyčia meldžiasi už savo sūnų prezidentą AMB. LR žurnalistė RS šito nesupranta. Šito nesupranta ir LR prezidentas VA. Kojyte treptelėjo ir prezidentė DG. Šiems „civilizacijos“ atstovams *bažnyčioje* (ne Bažnyčioje!) reikia AMB kūno. Ši „civilizacija“ labai myli kūną. Viskas turi aptarnauti kūną. O ypač – tas kūno dalis, kurios yra žemiau bambos. „Civilizacijos“ atstovų požiūris į Bažnyčią keistai sutampa su „runkelių“ prezidento RP požiūriu. Pastarasis pasakė, kad hierarchija – tai dar ne visa Bažnyčia. Bet jam atleistina – tai buvo pasakyta silpnumo akimirka. Skirtingai

Albert Swieykowski. Vilniaus katedra. 1861–1866

nei RP, LR yra kovos prieš Bažnyčią Lietuvoje flagmanas. RS lūpomis jis pareiškė, kad „neįsileisdama jo Bažnyčia, nesvarbu dėl kokių priežasčių, atstumia ir juos visus“. Kas gi yra tie „jie visi“, kuriuos Bažnyčia „atstumia“? Pasirodo, tai – „daugelis žmonių“, kuriems AMB yra „svarbus“. Mano kantrybės taurė buvo perpildyta. Kokia dangaus keršto besišaukianti veidmainystė! „Runkeliais“ piliečius išvadinsieji (RS asmuo čia visai nesvarbus – požiūris į žmones kaip į „runkelius“ genetiškai kyla iš liberalaus „elito“, kurio vienas iš ruponų yra LR) dabar verkia dėl to, kad hierarchai „runkelius atstūmė“ (kas gi, liberalo požiūriu, gali mylėti AMB, jei ne „runkeliai“?). RS norėjo parodyti, kad hierarchai neva yra susvetimėję su „žmonėmis“, tačiau pademonstravo tik savo pačios susvetimėjimą su sekmdieniais į bažnyčią einančiais žmonėmis. Ne tik RS (ir LR), bet ir visos „civilizuoto“ pasaulio liberalios (kaip, beje, ir „kairiosios“) spaudos (o plačiau – minties) problema yra ta, kad ji nieko nenusimano apie Bažnyčią ir jai kardinolas ne kažin kuo skiriasi nuo kormorano. Tokios mąstysenos žmonės labai bijo kryžių mokyklose ir musulmonių skarelų. Jie balsuoja referendumuose prieš minarethus, *nes nevaikšto į krikščionių bažnyčias*. Jie uoliai sergi „saviraiškos laisvę“, tačiau ši laisvė paprastai skleidžiasi (aliuzija į filosofo libe-

ralo LD knygos pavadinimą) „neapykantos religijai forma“. Jums keista, kad liberalė RS savo kovoje prieš Bažnyčią atsigrežia į AMB ir „runkelius“? Esu įsitikinęs, kad viena didžiausių – gal net didžiausia – velionio prezidento nuodėmių yra ilgalaikė Lietuvos socialdemokratų politinė filosofija, kurios esmė: „ne – progresiniams mokesčiams, taip – gėjų paradams ir šeimos griovimui“.

Liberalė savo kovoje prieš Bažnyčią sudaro sąjungą su liberalizmui nelabai natūraliais sąjungininkais. Aš irgi sau leisiu sudaryti sąjungos su, tikiuosi, natūraliesniais sąjungininkais kovoje už religiją. Žinau, kad nepatiksiu kai kuriems „civilizaciją“ pamilusiems kunigams. Tačiau jeigu reikėtų rinktis – skarelės ar gėjų „santuokos“ su įvaikinimo teisėmis, mano atsakymas yra vienareikšmis. Geriau islamas negu vaikų tvirkinimas („princas pamilo princą“ ir panašios šlykštynės). Kartojau, kad ŠA skaitytojams tokie teiginiai gali nuskambėti stačiokiškai (suprantama, kad krikščionis turi rinktis ne islamą ar gėjų paradus – jis turi rinktis Kristų; problema ta, kad „civilizuotame“ pasaulyje kai kas ir Kristų skelbia buvus gėjų), bet aš turiu galvoje ir šį tekstą inspiravusį radijo komentarą – o su šia fauna reikia kalbėti kietai. Taigi tvirtinu – geriau radikalus islamas negu radikalus ateizmas. Geriau Osama bin Ladenas negu Soile Lautsi. Renkuosi ieškomiausią pasaulyje teroristą, o ne tą *padarą* iš Suomijos, kuris, jei tik būtų jo valia – o ši valia, *piktoji valia*, „civilizuotame“ pasaulyje įgauna vis daugiau galios – pašalintų kryžius ne tik iš mokyklų, bet ir iš bažnyčių. Apokalipsės padaras, žvėris, išnyrantis iš jūros, kelia savo septynias galvas su užrašytais ant jų piktžodžiavimo vardais. Žvėriui „duotas snukis didžiutis ir piktžodžiauti“ (Apr 13, 5). Žmogaus prigimties perdirbimas, be kurio neįmanoma jokia utopija, įgauna pagreitį. Vienas pragaro tapytojo Hieronimo Boscho paveikslas vadinasi „Velniškos statybos“. Čia nereikia išvelgti aliuzijos į mirusio prezidento profesiją. Tačiau partija, kurios ilgametis vadovas jis buvo, kartu su kitomis socialdemokratinėmis Europos partijomis labai aktyviai išitraukė į utopinio projekto įgyvendinimą į europines „velniškas statybas“ – anksčiau kūrė *homo sovieticus*, dabar eina *homo europicus* kūrimo Lietuvoje avangarde.

Skirtingai nei kai kurie fanatiški „dešinieji“, aš neturiu nieko prieš AMB. Nors niekada nebalsavau nei už jį, nei – juo labiau – už jo partiją, man niekada nekilo mintis, atėjusi į galvą vienam iš lietuvių stabų, pirmo ryškumo žvaigždei antrosios lietuvių religijos olimpe. Po 1993 m. prezidento (ar po 1992 m. Seimo?) rinkimų šis žmogus pareiškė, kad jam „gėda būti lietuviu“. (Dar vieną perlą iš jo lūpų išgirdome visai neseniai: „Didžiausia dovana, kurią gavau iš gyvenimo, yra tai, kad mano vaikai gyvena ne Lietuvoje.“) Kiek suprantu (skaitydamas interneto komentarus), nemažai „antrosios religijos“ adeptų visiškai pritaria stabui. Tuo tarpu tikroji religija kovoja už savo laisvę. Šiomis dienomis ji laimėjo svarbų mūšį prieš tuos, kurie nori kišeninės Bažnyčios panašiai, kaip pageidauja kišeninių prokurorų. Pagalvokite patys – ar ne šventvagystė būtų kartu su velionio AMB kūnu įsileisti į Katedrą tūną piktžodžiautojų iš Seimo? Šiems žmogaus prigimties ir šeimų griovėjams buvo pasakyta: „Katedra – ne laidotuvių biuras.“

Kalvarijų turgus

Kartais man įtartinai nuskamba feminisčių (ar tam tikros jų dalies) reikalavimas nepamiršti reguliariai išpažinti dėkingumo jų istorinėms veikėjoms už tai, kad moku skaičiuoti ir rašyti. Bažnyčios ideologai, matyt, panašiai norėtų, kad dažniau užsukčiau pas juos pagarbinti Švenčiausiojo Sakramento. Tiesą sakant, niekada netroškau išsilavinimo; baigusi vidurinę aiškiai žinojau, kad norėčiau gyventi kaimė ir ravėti daržą. Jį gavusi jaučiausi sulaužyta ir taip emociškai nuskurdusi, kad lig šiol laikausi tik kažkokios intelektualinės žiūros į viską ir visai nematau tikrovės. Natūralu, iš sielos gelmių kylantį dėkingumą jaučiu tik paprastiesiems žmonėms; už tai, kad iškepa man duonos. Keista, juk mokiausi biologijos ir chemijos, o jeigu reiktų pačiai užsiauginti agurkų ir pomidorų arba nukirsti vištai galvą ir ją nupėsti, turbūt sėdėčiau ir verkčiau. Man, švietimo aukai, ir bulvės gražiausios, kai žydi. Tuomet prisimenu S. Gedos eilėraščius vaikams – vis mąstydavau, kas tas „raudonas mėnulis tarp kriaušiu“; eidavau vakarais prie kiemo kriaušės ir žiūrėdavau į pilnatį, bandydama save įtikinti, kad taip, ji šiek tiek oranžinė.

Apžiūrinėti paprastų žmonių išsiruošiu į Kalvarijų turgų, kuriame ir į vidutinio amžiaus damą vis dar kreipiamasi „mergaite“: dažniausiai prekijai-kviesliai, aktyvių pardavimų praktikai. Tiesa, kai kurios moterys, tikriausiai nuolatinės lankytojos – itin ekstravagantiškai apsirengusios, lyg būtų atėjusios svočiomis į vestuves. Su nematomais įdagaus kaktose – *Antropologija parenka mums likimus*. Eidama pro arbūzų stirtą net krūptelėjau, kai pietietišku broūžu vyriškis suriko: „Podchodi, narod, svoj ogorod, polovinu sachar, polovinu miod.“ Ir nors mano filologinius jausmus stulbinamai paveikė tas šaukinys, vargu ar šiemet jau pirkčiau arbūzų. Bičiulė, Piterio žydaitė, išaiškino, kad E. Riazanovo filme „Stotis dviem“ yra tokia scena su melionais – joje tas pats folklorinis šaukinys įklijuotas. Peržiūrėjau – tikrai. O jau būčiau susigundžiusi dažniau ten paslankioti, parinkti autentiškos tautosakos. Kalvarijų turgus – tai romantiška kaimo salė mieste; be šuniukų, kačiukų, sliekų žvejybai, žaisliukų akvariumui, gandrų ir stirnų muliažų sodo puošybai (ieškojau Amelijos stiliaus gnomo – nėra, bet, sakė, užsakys), čia gali rasti, pavyzdžiui, kone antikvarine Mikalojaus Daukšos „Postilė“. Taip, tą storąją, „Baltų lančių“ leidybos. Nors tai Hermio, apgavysčių, mažutėlių erd-

vė, kurioje automatiškai įsijungia piniginės saugos instinktas, paprastai eini ten pasižiūrėti šiukšlių, prie kurių taip priprasta, kad išmoksti jų nebematyti; to skurdo ir vulgarumo, kuriam visą gyvenimą priešinaisi. Pamatyti savo akimis, ką reiškia scena *chaos rules*, arba atsitiktinės moters, tų erdvių gyventojos – agresyvių judesių, ne viso proto, žemine striuke; ant visų sutiktų žmonių ji šaukia: „Vali, saškina prostitutka“, o kai nešaukia, kažką murma sau po nosimi, gal aiškinaisi pasaulį.

Pirmadieniais neveikia turgus, bet veikia Rotušė – parodos nemokamai. Jono Daniliausko tapyba gan dekoratyvi, stilizuojanti žmones jei ne ligi Sigutės Ach personažų, tai bent ligi vaiko sąmonės, naivokai kontempliuojančios liūdesį, gražiausią iš visų jausmų. Per televizorių – daug valstybinių ceremonijų (jeigu būčiau semiotikė, užsiimčiau vien jomis): kariuomenė, šiaip jau reiškianti turbūt sustyguotą, tvarkingą agresiją, man paliko kerintį nevaldomo chaoso įspūdį – kažkuris koncertinis numeris buvo atliktas pagal Sinatros muziką. Toliau – pamokslas iš Arkikatedros, skausmingai priešinantis etnosą ir krikščionybę. Iškart po jo – oponentų simuliacrai aikštėje, vadinamoji šlapdešrė liaudžiai. Šiais metais gan graži – be arklų, be noragų, miestelėniška. Galvojau, kad valstybingumo esmė – absoliučiai giluminis pagonybės ir krikščionybės konfliktas, kuriam čia jau lemta pasilikti per amžius. Todėl pasirinkau mažiausiai ideologišką Stanley Kubricko filmą, „Plačiai užmerktas akis“ – apie moterį narcizę, kuri vis dėlto nusideda tik mintimis (Nicole Kidman nemėgstu už nukreiptą į save grožį). Ten visi pagrindiniam herojui siūlė seksą, šarada baigėsi mirtimi, o vyras ir moteris kalbėjosi ne ta pačia kalba, ir beliko dar kartą įsitikinti, kad akys – tai vienintelė galimybė jiems susitikti. Kaip ir mums, mieli skaitytojai.

„Kodėl jūs nesišypsote?“ – vis dar sugeba kabinėtis prie žmonių žurnalistai, lyg kartais mosikuodami savos kūrybos lietuviškumo stereotipais ir neišsąmonintu Stepfordo moters fantazmu. Kai mąstau, nevalingai išjungiu šypsenos režimą. Tik dėl to.

GIEDRĖ KAZLAUSKAITĖ

AUDRIUS MUSTEIKIS

Oro poema

*priglunda prie pečių bolero
tobulai ir jie ploja*

*džiaugsmingai ir tarsi pasveikusios
po nerimo ilgo – nerimui smogia kojos*

*o nerimas bado akis
bolero per ryškus o jie ploja*

*kas kad pavargo –
plakas auksiniuos kutuos
plakas ir plakas kaip putos
supasi supasi – kojos*

Oro duobė

*bateliai -----
----- iš lagamino -----
----- mažyčio
tapsena -----
----- su manimi -----
----- varžytis*

*mažai ką būtina žinot -----
----- iš viso
----- bateliai tapsi --
----- kičas -----*

Visi laiškai – žirafos

Labas, poete tu,
man laikrodžių nereikia, nes aš orientuojuosi pagal pravažiuojančių automobilių spalvas ir numerius. Dabar aš tau pasakosiu, kaip, žiūrėdama į pravažiuojančių mašinų spalvas ir numerius, žinau, kiek valandų, o tu rašyk. Tu gudrus, tu žinai, kaip taisyklingai pabaigti sakinį. O aš nežinau, kaip taisyklingai pabaigti sakinius, nes niekada nevalgiau taisyklingų ridikų. Tu gerai sugalvoji, kaip parašyti, o aš nedrausminga, aš maklinėju, todėl kartais man skauda mūsų žirafas.

Aš gudri, aš žinau, jog tu nori, kad taisyklingai pabaigčiau sakinius. Bet kas dedasi tau po kaklu? Aš gudri, aš žinau, jog tu nori, kad man niekas nesidėtų po kaklu, o tik po ranka ir po kojom. Puode verda morkų, vištų gabalai ir net morkos su vištom puode *tūsinasi* ir maklinėja. Aš nieko negaliu padaryti, jei puode būtų tvarkingiau, aš irgi būčiau daug solidesnė. Esu laiminga, kad man nereikia rūpintis jokiais puodų chaosais, kitaip per amžius būčiau nugrimzdusi į chaosus.

Čia vasara, čia galima viskas, čia maklinėk, žiopsinėk ir dykinėk kiek nori. Guliu ant žolės čia jau tiek, kad žolė pradėjo augti ant kojų ir rankų. Labiausiai noriu, kad ant kairės kojos užaugtų arbūzų, o ant galvos – petražolių, nes petražolės visada nuo galvos skausmo. Bet kas man dedasi po mūsų kaklu? Čia debesų nuo kaklo iki kaklo. Jaučiu, kad jei ir toliau taip, nuo maklinėjimo po penkias debesim man išsiners mūsų petys ir aš atnaujinsiu mūsų ryšį su kosmosu. Tas bendras kaklas ir petys ne su tavim, tu turi *savo* mūsų kaklą, aš turiu *savo* mūsų.

Dabar taip nepatogu tau pradėti pasakoti, kaip man reikia laikrodžių, nes aš orientuojuosi pagal mašinų spalvas ir numerius. Labai nepatogu pasakoti, kai į tai įsiterpė dar šešiasdešimt netikusių žodžių.

Ji sėdėdavo atsisėdusi, stovėdavo atsistojusi, gulėdavo

atsigulusi ir žiūrėdavo, rašydavo, kokių spalvų ir numerių mašinos pravažiuoja. Ji turėjo laikrodį ir fiksuodavo laiką, ji greitai suprato, kad kai kurių spalvų mašinos 17:45 nevažiuos, ji greitai suprato, kad kiekvieną valandą ir minutę važiuoja tik tam tikrų spalvų ir numerių mašinos. Iki šiol ji turi krūvą sąsiuvinių, kur prirašyta daug valandų ir minučių ir daug mašinų numerių ir spalvų. Vėliau ji pametė savo laikrodį, bet jai priklausė visos automobilių spalvos ir numeriai, jai priklausė laikas, kada pravažiuodavo mašinos. Ji nėjo ieškoti pamesto laikrodžio, ji tada išėjo į gatvę ir įkvėpė oro, mašinų spalvų ir mašinų numerių oro.

Kaip sakinį pabaigia tas, kuris įkvėpė mašinų numerius naktį?

Jai žmonės automobiliuose buvo neįdomūs, jie ten kad ir prasmenga, grožio teikė vien mašinų numeriai ir spalvos.

Nesirūpinu laikrodžiais, man tik reikia, kad iki traukinio išdžiūtų suknelė, ir vėl kuo nors užsiimsiu – mašinų numeriais, rašymu, šokiu, beždžionėm ar cirku. Beždžionių reikalais domiuosi, nes jos ir manimi domisi, visada, kai reikia priimti kokią sprendimą, susapnuoju beždžionės arba Mauglio plaučius.

Vieną kartą ėjau į Baltijos cirką, galėčiau viską smulkiai papasakoti, bet nepasakosiu, jokios artistų atrankos nebuvo, bet aš pati sugalvojau artistų atranką, galvojau – parodysiu aš jums numerį, kaip beždžionės ryju ir kaip išsuku dešimt

Federico García Lorca ir Salvadoras Dalí.
1925

lankų, bet buvo taip – parodyk mums numerį su vienu lanku, sėsk ant lanko ir paleisime mes tave iš aukštai su lanku nuo vieno arenos kampo į kitą, su beždžione ant peties. Viską padariau. Tik nusprendžiau neatiduoti beždžionės. Nežinau kodėl, bet beždžionę atidaviau.

Ir kodėl aš čia vis pasakoju ką nors? Paspasakočiau detalai, kodėl žmonės mėgsta pasakoti, bet nepasakosiu.

Užpraeituose „Šatėnuose“ buvo išspausdinti Federico Garcías Lorcos eilėraščiai ir mano laiškas – žirafa, ant kurios duodasi pats Buñuelis. O man tiek širdį skaudėjo, kad Buñuelis išsižadėjo Lorcos, ir kai pamačiau, kad „Šatėnuose“ jie vėl sukišę rankas į vienas kito raides, vėl viltis įsižiebė. Gal vėl Lorca trins Buñueliui veidą miltais, o Buñuelis Lorcai, gal ir vėl jie lakstys tramvajuose kaip nenugalima komanda. Dar toks džiaugsmas užėjo, kai pamačiau nuotrauką, kur Dalí apsikabinęs Lorčą per liemenį. Jei būčiau gimusi Lorcos laikais, būčiau daug populiarsnė.

Kęstuti, tu nežinai, kas man buvo. Keletas žmonių man sakė, kad tu geras, bet visai bandžiau tave apginti ir įrodyti, kad tu nesi geras. Kad tu matytum, kas buvo – aš kalbėjau kalbėjau, jie susitylėję tylėjo, o tu tik blogėjai ir blogėjai. Aš čia neįmantrauju, aš tiesiog turiu natūralų gebėjimą galvoti ir užtenka proto suprasti, kad tu irgi nesi geras.

Akivile žilionyte

MINDAUGAS NASTARAVIČIUS

vienas

„...ir nešu save ant pečių.“
Tomas Vaiseta

matai, kokia eilė susidarė, eilė, kurioje
tiek stovėta ir laukta, akimis palydint
kiekvieną, esantį prieš tave

prie sūpynių, klausyklos, vienos krypties kelio
ir to nelemto – šiandien aš, rytoj tu

o kol stovi, tikiesi, kad nebūsi išbrauktas
iš laukiančiųjų sąrašo, iš lenktyniaujančių
prie tos eilės, kurioje stovi vienas

eilės iki savęs paties,
pagrindinio

o kai išdrįsti eiti bėgčių su savimi ir įtikini
save patį, kad kažkas, visgi, šiame gyvenime
turi prasmę, nors ir laikiną

tada viskas atrodo labai paprasta, atsakoma
sau ir kitam, klausiančiam,
kodėl jis apleido

šią eilę, kam jis buvo reikalingas toks jaunas,
užsimerki ir matai save, besigainiojantį
jo gyvybės spindulį

nesutinkantį, mėginantį pasipriešinti,
ir viskas atrodo labai paprasta,
neįveikiama, tada atsimerki

ir stovėdamas prie kūno tikiesi,
kad tai ne viskas, kas liko,
ne viskas, kas yra

o sakei, kad jau viskas – nebegali
išlaikyti, slysti nuo savo pečių,
ir negalėjau patikėti

tada vėl užsimerkiu, bet tik šiek tiek,
ir mačiau, kaip mėgini perlaužti
tą gyvybės spindulį

girdėjau, kaip kalbėjai

viskas, viskas labai sudėtinga,
ir sakei, kad esi vienas

vienintelis likęs
pasaulis

ir jaučiau, kaip viskas išsitiesia per tavo
gyvenimus, neatpažinus laiko,
reikšmių, pasiklydus garsuose

Joseph Choi. Žmonės 12. 2008

iš savęs neišmetus, kas trukdė išgirsti,
kaip beldžiasi iš kitur,
iš kitų gyvenimų

kurie žadėjo

tai, kas svarbu, ko ilgiesi,
visgi, turi kažkokią
neapčiuopiamą

tą, kur anapus,
prasmę

vėl užsimerki, jau paskutinį kartą,
ir tik rišlūs garsai, atkartojantys
tave patį

ir tada viskas yra viskas,
kas yra poezija

pavyzdžiui, mama, kai atvažiuoju, vedasi apžiūrėti
visokių surfinių, petunijų ir kitų
šio pasaulio stebuklų, ir sako –

viskas, nėra lietaus, vis nėra lietaus, o aš žiūriu
pakreipęs galvą, vis žiūriu
metai iš metų

galvodamas

negi niekaip neįmanoma prisišaukt,
suvaldyt tą pasaulį – save,
vienintelį tų –

iš tikrųjų

o tu galynėjiesi savo sielos aikštelėje,
ritiesi kūno stadione, kur vienas
po kito – tavo gyvenimai

visada lieki vienas,
dabar

kad ir kaip mėgintum simuliuoti, jog varžaisi
ne su savimi, neužleidi eilės, kad ir kaip
norėtum pasiduoti sau pačiam

dabar, visada
lieki vienas

šito pasaulio gyvenimas,
visiškai vieno,
žmogaus

kita kryptimi

tėvas, mokydamas vairuoti, sakydavo:
svarbiausia išlaikyti kryptį, būti nuspėjamam,
nešauti staigiai į kitą, priešpriešinę

kažkurią naktį, kai nesimatė juostų,
kirtau per visas, ir, atrodo,
nebespėsiu pasukti, atgal

būsiu išlydėtas kita kryptimi,
vienintele

baltomis juostomis,
prisiminimais, liūdinčiais klasės draugais,
kolektyvais, palinkėjimais

užrašais ant baltų juostų,
ištisinių

nemiegantis

sunkiausia – suprasti priežastis, kodėl,
pavyzdžiui, būdamas penkerių metų
keldavausi prieš penkias

išeidavau, pasakoja sesuo, į lauką,
pasiėmęs ilgą, už mane patį dukart
ilgesnę lazdą

(saugojau ją, buvo tiesi, niekam
neleidau jos liesti, panaudoti meškerei,
parišti žirnių)

ir vaikščiodavau aplink namus,
palei langus, iškėlęs ją, sukau ir sukau
ratus, nieko nežadindamas

sunkiausia – tikėti, kad tai kažką
reiškė: nemiegančiojo apeigas ar
pastangą saugoti

kažkokią esmę, svarbesnę už tą,
kurios nesuvokiau prieš penkias
arba, galvoju dabar

žiūrėdamas į tą lazdą, perlaužtą
perpus, neužmiegančią
ligi šiol

Fizio(a)loginės improvizacijos

Minties akmuo

Išugdėm auksinį vaikį.
Kasdien filosofiskai
veikė.

Ieškojo minties akmens.
Surado! Ir
kad trenks... — — — —

Išmintis gera –
po ja kyšt snapą –
ir kalto nėra...

Kartais „auksas“
panosėj žiba,
o pelenuose – spec. tarnyba.

Patekus į zoną
labai svarbu
rezonas.

Gulintys ant minkštų narų
kietų filosofijų
pavaro.

Grįžta į lovas „akmenuoti“,
net hėgeliams sunku
reziumuoti...

Apibendrina faktą
gavę į dantis
ar kaktą.

Jų nuomone,
filosofinį akmenį
tuomet ilgiausiai atmeni.

Quo vadis?

Užknistas irgi žmogus,
tik kartais
nesmagus.

Linksmesni –
užsiknisę patys.
Jie klausia savęs: „Quo vadis?“

Kai savęs klausai,
klausimas
neišeina pro ausį.

Jų susikaupia daug,
nes vis sakai:
„Palauk...“

Sakantys
visada gražūs,
į tylinčius nepanašūs.

Panašūs
pridaro klaidų.
Dar nieko, jei vienas, du...

Kai visas būrys,
nežinai –
kuris.

Užknisa nepanašius
ir padaro
negražius.

Negražūs
atsiknisa patys,
glaudžia prie peties petį.

Tampa stiprūs, našūs
ir dar labiau
nepanašūs.

Kiekvieną panašų –
švyst per petį
ir padaro panašų į medį.

Kaip žinia, medis
neklusia:
„Quo vadis?“

Jeigu klausia –
vėjui
į ausį...

Metafizikai užsisegiojęs

Metafizinė mintis
tupi ant nosies.
Ar tautinės nenukosės?

Pasaulis
dvasiškai slogoja –
per daug metafiziškai atsiseioja.

Pro iškirptes, antukus
medžiaginius
nukrypstam į fizinius reginius.

Reginiai
organiški,
švietėjiškai – žvelk – chamiški.

Pirmapradis chamizmas
šviesus kaip
antukinis komunizmas.

Pasauliui giesmę antukų
užtraukė Europos
užtrauktukai.

Kai atsirado geležinės „sagos“,
„šviesa“ ėmė vaikščiot
užsisėgus.

Atsepta tamsėjo, sklaidės,
drisko antukai,
liko trys raidės*.

Šiandieną užtrauktukai,
o drauge,
mažumas prie mažumų traukia.

Per tiesiąją –
ne per Seimą! –
į nulį einam.

* Rusiškas keiksmažodis.

Ek, nuotraukos! Arba nufotkink tarp... ko nors

Angelskos* medžiagos kostiumas
ir nuotrauka
it gelsvas dūmas.

Joje toks kavalierius
su Adolfo ūsiukais,
plaukai ant šono lyg asiūkliai.

Šiek tiek – gal aš?
Bet iš tikrųjų – tėvas.
Ir motina šalia iš „Teo“.

O gal iš „Lietuvos žinių“...
Man trūksta informacijos
iš įžymių...

Sakykim, Diogeno
ar Tacito.
(Nedėsiu taško dar prie šito.)

Man įdomu, ką tartų Šliogeris
ar iš „Kompserviso“
vilnensis švogėris.

Daugiau žymių, atrodo, nežinau.
Mat pats kukliai
nežymiai gyvenau.

Na, kas gi dar, galvoju įsijautęs.
Ak, Dieve, Teo... –
Macijauskas!

Patyręs, kietas,
iš tų iškilų...
O, Aleksandrai! Nufotkink tarp arklių.

Nukalk mane tarp meno kalvių,
arba vet. klinikoj
tarp užmarintų karvių.

* Sulietuvinta angliškioji.

Nepremijuotas – ne žmogus

Visi, kas kuria,
nešioja
kepurę.

Ją užsideda, kai lietinga,
kai giedra,
kyšteli turtingam.

Jei turi talentą,
mokėki
skolinti.

Prie vartų lentelė –
drašu! –
užrašas: linksmas šuo.

Nepremijuota išmintis:
bedančiui
paskolink dantis!

Kol jaunas, o broli,
užsiaugink savyje
broilerį.

Senatvė – negandų mama:
košė ir
Suslavičiaus reklama.

Daug premijuotų minčių,
brendintų
brendžiu.

Nepremijuotas – ne žmogus.
Išmintis –
turintis ilgus nagus.

Mylimas valdžios, tautos
Talentas –
ant lentos.

Nežiūrėkite pašiurę –
turiu liaudies
kepurę!

Liaudies vardą
ir
josios vargą.

Premijos – jokios,
o lentos
tikiuos...

Geriausia – kieta:
neleidžia lankstyti
šita...

Kepurės
tenai nereikės,
nebent užsidengti akis.

Vilnagedžiai vilną
prabai nepasvilina.

Odisejo
transnosinis žvilgsnių skrydis
ir jis – tarp Scilės
ir Charibdės.

Scilei prabaladojęs skylę,
šast prie Charibdės,
nes ją myli.

Jos vilna –
tikrasis auksas,
kitur ieškot neplauksias.

Iš pavydo uola Pirmoji
Antrajai
per dantis tvoja.

Legendoj būna visko,
Charibdė strykteli
škotiško viskio.

Su juo – pas garsų
odontologą,
ir tą viskį abu išsprogo*.

Turėjo sumanymą kilnų:
jai dantys rūpėjo,
jam – aukso vilna.

Charibdė prabudus
pasiuto –
odontologas vilną nuskuto!

Veide jam padarė brydę – — — —
Odisejas transnosiniu
švilpt į Kolchidę.

Legenda baigės padoriai:
vilnagedžiai –
ES nariai!

Jų dukrų
pažiūros plačios –
skutasi pačios.

* Skaniai išgėrė.

Prišvilpė biologiskai gimęs ir alogiskai gyvenantis
Rimantas Petras Elena von Klusas-Felčeris

